

אלמנה דכתיבא באורייתא¹ מאי איכא למימר –

What can we say regarding אלמנה, which is written in the תורה

OVERVIEW

The גמרא initially explained that the word אלמנה refers to a widow, whose כתובה is a מנה. The גמרא then asked but what is the meaning of the word אלמנה in the תורה (where seemingly there is no כתובת אלמנה מדאורייתא which is a מנה).

תוספות responds to an anticipated difficulty:

והא ליכא למימר דתפשוט מהכא דכתובת אלמנה² מנה מדאורייתא³ -

But we cannot say this, that we should prove from here that the כתובה payment of a מנה for an אלמנה is a תורה obligation -

דהא מנה⁴ לא היה בימי משה ולא הזכירה תורה אלא ככר⁵ -

For in the days of משה there was no coin called a מנה, for the תורה only mentions a ככר.

תוספות anticipates a difficulty:

והא דאמרינן בבכורות⁶ (דף ה,א ושם) משה רבינו נאמן היה ובקי בחשבונות -

And that which משה was 'our master' said in בכורות ר' יוחנן בן זכאי 'trustworthy and versed in accounting' -

אלא שמנה של קודש כפול היה⁷ -

But the מנה of הקדש was double the regular מנה; indicating that there was a מנה coin בימי משה, not as תוספות just said –

¹ See ויקרא (אמור) כא, יד and בראשית (וישב) לח, יא.

² On the previous עמוד the גמרא stated that even according to רשב"ג the כתובת אלמנה is סופרים.

³ Why did not the גמרא answer that the תורה calls her an אלמנה because her כתובה מדאורייתא is a מנה?! See 'Thinking it over' # 1.

⁴ A מנה is a coin that is worth twenty-five סלעים (or שקלים), or one hundred זוזים (or דינרים)

⁵ In (כא, כד) פרשת פקודי, when the תורה mentions the amount of gold collected it states תשע ועשרים ככר ושבע מאות. If there was a מנה coin, the תורה should have written, twenty-nine ככר, twenty-nine מנה (725/25=29), and five שקלים. Since the תורה broke it down to ככר and שקלים only, indicates that there was no other coin (a מנה) in between. See בכורות ה,א ד"ה ומנה in תוספות. See 'Thinking it over' # 2.

⁶ The גמרא there relates that קונטרס השר asked ריב"ז 'was a thief'; regarding the amount of silver collected and disbursed by the מלאכת המשכן. It is assumed that there are fifteen hundred שקלים in a ככר (or three thousand half-שקלים). This means that for every three thousand Jews one ככר of silver was collected for הקהל. There would be two hundred ככרים for six hundred thousand Jews (3000x200=600,000). However משה distributed only one hundred ככרים of silver (approximately); where were the rest?!

⁷ There was therefore really three thousand שקלים in a ככר של קודש. [A ככר for each six thousand Jews (six thousand half שקלים); one hundred ככר for six hundred thousand Jews.]

responds:

לא שהיה מנה בימי משה אלא כלומר כמו שמנה של קודש בימי יחזקאל כפול היה⁸ -

Not that there was a מנה in the days of משה, but rather ריב"ז meant to say, just as the מנה of קודש in the days of יחזקאל was double -

כך היה ככר של קודש כפול בימי משה:

So too the ככר of קודש was double in the days of משה.

SUMMARY

מדרבנן is כתובת אלמנה and בימי משה coin מנה There was no

THINKING IT OVER

1. כתובת אלמנה מנה is that אלמנה the word prove from the תוספות asks that we should. However how can we prove it, perhaps (as the גמרא actually states) she is called אלמנה since in the future the חכמים instituted that she receive a מנה?¹⁰

2. Instead of saying that אלמנה is on account of what the חכמים will enact in the future (as the גמרא answers), let say that אלמנה teaches us that כתובת אלמנה is and the תורה used the term מנה on account that in the future it will be called a מנה. If in any event it is called ע"ש העתיד, why should we not say that it teaches us that אלמנה is כתובת אלמנה?!¹¹

⁸ See there in בכורות (at the bottom of the עמוד).

⁹ See footnote # 3.

¹⁰ See הפלאה.

¹¹ See מהר"ם שי"ף.